

vedelo za gotovo, kdo da je ta hudobnež ali ta norec, kajti dandanes je tudi to prav lahko mogoče, da kak „dober prijatelj“ slovenskega naroda kaj tacega stori, kar se potem naklada nedolžnim. Pisalca izvedeti, to bi se moralo po naših mislih veliko bolj povdarjati, kakor pa po „Debattino“ abotno obirati mestno policijo, ktera, kolikor je mogoče, stori svojo dolžnost.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Državni zbor na Dunaji se začne zopet 23. dne t. m. Odbori, ki jih je zbor volil pred svojim razhodom, so mu pripravili mnogo gradiva, to je, mu osnovali mnogih postav, in te osnove bode zbor zdaj v pretres vzela. Osnovo za postavo šolsko (to je za postavo ljudskih šol) smo že zadnjič omenili ter rekli, da je ta osnova pravi cvet centralističnega birokratizma; ljudsko šolo hoče vzeti iz nadzorstva duhovščine, ki je pri nas odnekdaj za ljudsko šolo največ skrbela in je sèm ter tjà sama šole snovala, ter jo izročiti c. k. Bezirksvorsteher-jem. Da ta osnova učitelja Hermana ne bode obveljala, moremo tem več se nadjati, ker osnova glavne državne postave, ki jo je tudi že izdelal za to izvoljeni odbor, šolstvo drugače snuje. — Druga postava, ki jo je osnoval dr. Megerle Mühlfeld, je zakonska postava. Hejsasa! hopsasa! to bo dobro na svetu, kadar ne bo več treba v farovž hoditi ženinu zavoljo ženitve, — kadar ne bo nobenih cerkvenih zakonskih zadržkov, — kadar se bo vse poprek ženilo in možilo, in se bo ženil tudi fajmošter in kaplan, benediktin in frančiškan, in se bota mož in žena lahko ločila, ako si nista všeč. Hejsasa, hopsasa! tako svetuje Megerlova postava! Al pustimo šalo na stran in na kratko povejmo jedro obširne nove zakonske postave, ki jo je osnoval poslanec dr. Megerle, eden glavarjev „nemškega liberalizma.“ Na čelu tej osnovi stoji preklic zakonske postave, ki je bila po vodilih konkordata 1. januarja 1857 vpeljana. Bistvo Megerlove zakonske postave meri na to, da obveljajo pravila državljanskega zakonika (bürgerl. Gesetzbuches); al se svojo osnovo deleč sega čez ta pravila. Megerlova osnova izročuje vsacemu spolnovanje cerkvenih postav le „na vest“ in „dolžnost vere.“ Po Megerlovi osnovi ni treba cerkvenega oklica ženinov, na njegovo mesto stopi trikratni oklic županov; kdor v cerkvi hoče poroko imeti, naj jo ima; kdor je noče, je tudi prav; zakon je le veljaven tedaj, ako se ženin in nevesta pred županom zavežeta v zakon. *) Cerkvskih zadržkov ni nobenih; če ima duhoven že tudi više žegne ali če je menih že oblubo storil za samostan, mu to nima overa biti, da ne bi se mogel ženiti (celó na Francozkem, kjer velja civilni zakon, se duhoven in menih ne smeta več ženiti!); zakon se more ločiti in druga žena ali drug mož vzeti: 1) po prešeštvu, 2) če je mož ali žena bila za 5 let ali več v ječo obsojena, 3) če je mož ženo ali žena možá hudobno zapustila, 4) če je mož ženi ali žena možu hudó žugala, 5) če se večkrat stepeta, 6) če drug družega nikakor ne more trpeti. To so nekatere glavne stvari Megerlove osnove, po kateri se zakon kot sakrament formalno in bistveno predrugačuje. S tem saj bo vendar sit vsak liberallec, kajti „Herz, was willst du mehr?“ Gotovo je, ako bi ta osnova obveljala, da se nam razruši vse družno življenje! — Izdelane so še druge osnove državnih glavnih postav. Prva določuje splošne

pravice vseh državljanov (to je, vseh ljudi, ki spadajo v naše cesarstvo), kateri imajo svoje zastopnike v dunajskem državnem zboru. Naj iz te osnove povemo nekatere oddelke, ki se tako-le glasijo: Pred postavo so si vsi državljan enaki. Vsak državljan more na vsakem kraji stanovati, posestvo imeti itd. Vsacemu je pot prošnje (peticije) odprta. Verska in vestna sloboda je vsakemu zagotovljena. Državljske in politične pravice niso odvisne od vere. Nobeden se ne sme siliti h kakemu cerkvenemu delu ali h kaki cerkveni svečanosti. Veda in nauk sta slobodna. Vsi narodi države uživajo enake pravice, in vsak narod ima nedotakljivo pravico do tega, da si varuje svojo narodnost in skrbi za svoj jezik. V takih deželah, kjer biva več narodov, se osnovajo javne šole tako, da brez sile učiti se družega deželnega jezika, tudi tisti narod, ki ga je manj v deželi, dobí pripomočke omikati se v svojem jeziku. Za učni jezik v javnih ljudskih in srednjih šolah se rabi tisti jezik, ki ga v državnih šolah država, v deželnih dežela in v občinskih občina (srenja) odloči. Verski nauk v ljudskih šolah oskrbuje duhovščina. Glavno vodstvo nad vsemi učilnicami pristaja državi. Časniki ne smejo biti pod cenzuro. — Druga osnova glavne postave zadeva izpeljevanje vladne oblasti. V tej nahajamo le-to odločbo: Kadar cesar nastopi vladarstvo, prisega vpričo obojnega državnega zbora v to, da bode zvesto spolnoval glavne postave in po njih vladal. — Tretja osnova glavne postave odločuje izpeljevanje sodniške oblasti. Po tej nehajo vse vojaške sodnije in 1. januarja 1869 prestopijo v civilne; sodniki so v sodstvu samostojni in neodvisni; sodnije so ločene od političnih oblasti; o težkih hudodelstvih in pri vseh političnih in po časnikih storjenih hudodelstvih in pregreških razsojajo porotnice (sodbe po prisežnih možéh), ali je kdo kriv ali ne. — Četrta osnova glavne postave zadeva ustanovljenje državne sodnije. — Kmalu, ko se začne državni zbor, pridejo vse te osnove njemu v obravnavo, in takrat bomo videli, kaj bode iz njih. — Po dunajskih časnikih je račun za skupne državne stroške neki ta, da Ogerska plača 52 milijonov, druge dežele pa 206 milijonov. Lepa poravnava! — Presvitli cesar s cesarico potuje neki prve dni oktobra v Pariz. — O novih ministrih je zopet vse tiho. — V Inspruku je bil zbor katoličanov, kterege so se iz Ljubljane udeležili gospodje dr. Vončina, L. Jeran, D. Heidrich in T. Zupan. — V Genevi je bil zbor mirú; Garibaldi mu je bil častni predsednik; zborovanje je bilo tako viharno, da je bilo bolj vojni kakor miru podobno. — Teško je po pripravah uganiti, kdo se bolj pripravlja za boj: Francoz ali Prus. — Prihodnji mesec je poroka kralja grškega z rusko princesinjo Olgo.

Listnica vredništva. Gosp. J. Pr. na Vrhp: Za danes prekasno; gotovo drugi pot.

Žitna cena

v Ljubljani 14. septembra 1867.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 45. — banaške 6 fl. 10. — turšice 3 fl. 82 — soršice 4 fl. 80. — rž 3 fl. — — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 50. — ajde 2 fl. 60. — ovs 1 fl. 50.

Kursi na Dunaji 17. septembra.

5% metaliki 57 fl. — kr. Ažijo srebra 121 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 65 fl. 50 kr. Cekini 5 fl. 89 kr.

*) Nekako tako je glasoviti rokonač stari Grega poročal v borštih svoje ljudi.